

לחיות בשלום עם הכיסים / ד"ר זאב רם

הגורם העיקרי למחלות החניכיים הן מושבות החיידקים הגורמות לתגובה דלקתית כרונית. תגובה זו גורמת לאיבוד הרקמות המעגנות את השיניים בלסת (בכל מקום בגוף בו קיימת דלקת כרונית נקבל הרס רקמה).

דלקת החניכיים תגרום לבסוף להרס הרקמות התומכות והמחברות את השן ללסת (ז"א חניכיים, עצם וסיבים המחברים את השן לעצם).

על מנת לעצור ולרפא את מחלת החניכיים, יש:

1. לסלק את גורמי המחלה, קרי מושבות החיידקים.
2. לתקן את הנזקים שהמחלה גרמה - סילוק/כיווץ הכיסים (האזורים בין השיניים לחניכיים בהן מתרכזות מושבות החיידקים).
3. שמירה ומניעת הישנות המחלה.

השלב הראשון, הנקרא "הכנה ראשונית", הוא העיקרי והחשוב בטיפול החניכיים. מטרתו לסלק את גורמי המחלה. לאחר סילוק מושבות החיידקים והרקמה הפגועה, הגוף יוכל להתמודד ולרפא בעצמו את החניכיים הפגועות. הטיפול מתבצע על ידי שינינית, המנקה ומחליקה בשיטתיות וביסודיות את פני שטח השורשים מחד, ומגרדת את הרקמה הרכה החובקת ישירות את השן מאידך (הטרייה). במילים אחרות, חשוב לנקות את החלק הגלוי של השן - מקו החניכיים כלפי הכותרת (Supragingival), ויותר חשוב - לנקות את החלק הנסתר של השן - מקו החניכיים כלפי קצה השורש (Subgingival), בין החניכיים לשן בתוך המרווח הקיים ביניהם (הנקרא סולקוס או כיס). חשוב לגרד את הרקמה הרכה החובקת ונמצאת במגע ישיר עם השיניים (גינג'יבה), ז"א לבצע הטרייה של פני השטח הפגועים והחולים, דבר אשר יגרום לחידוש הרקמה הרכה ולריפוייה.

בעולם רפואת החניכיים, קיימות 3 גישות להשגת המטרה (קרי עצירת הדלקת וריפוי החניכיים):

1. עבודה עם מכשירים ידניים (סקיילרים וקוורטות).
2. עבודה עם מכשירים רוטטים (אולטרא-סוניים).
3. שילוב שתי השיטות הנ"ל.

שלוש השיטות "עושות היטב את העבודה".

שיטת המכשירים הידניים:

בעזרת המכשירים הידניים נקבל פני שטח שורש חלקים ונקיים ממושבות חיידקים, מאבנית ומרעלים, שנספגו על פני שטח השורשים. כמוכן נקבל הטריה של הרקמה הרכה הפונה כלפי שטח השיניים- טיפולים שיגרמו לריפוי החניכיים. לפי הספרות המקובלת, יש לעבוד רק עם מכשירים חדים, ולהשחזם לאחר כל שימוש עבור הטיפול הבא. יעילותה אינה מוטלת בספק, ניתן לראות ולחוש בכמות חומר שן ומשקעים המסולקים על ידי מכשירים אלה בכל הקצעה (שלוש הקצעות מסלקות את כל שכבת הצמנט הנמצאת על השורש) פני השטח המתקבלים נקיים וחלקים מאוד, אך זה על חשבון הורדת חומר שן על ידי הקצעתו. קשה לבצע ניקוי ולקבל פני שטח חלקים מבלי להוריד שכבת חומר שן. על מנת להוריד משקעים קשים יש להפעיל כוח רב, הגורם להסרת שכבות נוספות.

כל שכבה שהוסרה לעולם לא נבנית ולא מתחדשת!

השיניים אינן משתתפות במשק הסיידן של הגוף לאחר גמר התפתחותן (בניגוד לכל עצמות הגוף).

תופעת הרמינרליזציה, בעזרת פלואורידים למשל, בה מינרלים עוברים מריכוז גבוה לנמוך, מתקיימת גם כאן, אך היא מתבצעת בחומר שן קיים, ובשום פנים אינה בונה חומר שן חדש.

לכן, כל טיפול במכשירים ידניים (על ידי סקיילרים וקוירטות) על פני שטח השיניים גורמים להסרת חומר שן, שלא ייבנה מחדש לעולם.

לא פעם, הקצעה בעזרת מכשירים ידניים, עלולה לגרום להסרת שכבת חומר שן הגורמת לרגישות רבה אצל המתרפא בעת הפעולה, המחייבת הרדמה מקומית. במידה והרגישות תשאר לאחר הטיפול, יקשה על המתרפא לנקות באותם אזורים. מושבות חיידקים תוצרנה במהירות, רמת החומציות תעלה, הרגישות תגבר, ולעיתים נקבל דלקת בלתי הפיכה במוך השן, הדורשת ביצוע טיפול שורש. זאת ועוד, הורדת חומר שן באזור פיצול השורשים (פורקציה), בשיניים בעלות כמה שורשים, עלולה להגיע לתעלות צדדיות של מוך השן, ולעיתים לגרום לדלקת בתוך המוך, שתחייב ביצוע טיפול שורש.

שיטת המכשירים הרוטטים החשמליים (אולטרא-סוניים):

בשיטה זו, פני שטח השן המתקבלים הם פחות חלקים מאשר לאחר ניקוי בעזרת מכשירים ידניים. מכשיר אולטרא-סוני בעקרון אינו מוריד כל חומר שן, ולא גורם כל נזק לשורש. הוא גורם להטרייה של הרקמה הרכה הבאה במגע עם השורש בדיוק כמו המכשירים הידניים.

מבחינת נוחות המתרפא בעת הטיפול, קיימים מכשירים הניתנים לוויסות, כך שניתן להתאים את העוצמה לכל מתרפא בהתאם לסף הכאב שלו. לעיתים נדירות ביותר, יש צורך בהרדמה מקומית לצורך הטיפול עצמו. בדרך כלל, אין רגישות, או אי נוחות במהלך הטיפול עצמו או לאחריו, והריפוי המתקבל אינו נופל מהריפוי המתקבל על ידי מכשירים ידניים – אם לא טוב ממנו.

שיטת הטיפול המשולבת:

טיפול בעזרת שילוב השיטה הידנית והאולטרא-סונית, משלבת את היתרונות והחסרונות של שתי השיטות. השאלה המתבקשת מאליה, מדוע בעולם כולו, פרט למרפאת ד"ר רם ברחובות, מטפלים עדיין עם מכשירים ידניים ?

במרפאת החניכיים שאני מנהל משנת 1987, לאחר התמחות ברפואת חניכיים באוניברסיטת טמפל בארה"ב, אנו מטפלים רק בעזרת מכשירים אולטרא-סוניים, עם תוצאות ריפוי יפות מאוד.

העיקר במרפאתנו הוא **הטיפול השמרני**.

יש כאן חומר למחשבה, ואולי גם לשינוי שיטת הטיפול.

ד"ר זאב רם

מומחה למחלות

חניכיים